

шагов в контексте бюджетной децентрализации, фискальной либерализации и трансфертной политики. Научная новизна исследования заключается в том, что бюджетная децентрализация имеет свои первые результаты, поэтому есть необходимость в изучении и анализе первых результатов, путей улучшения показателей. В дальнейших исследованиях будет проанализирована эффективность и целесообразность отдельных видов местных налогов, а также разобраны методы более эффективного распределения налогов на местах.

Ключевые слова: местные бюджеты, доходы и расходы местных бюджетов, налоговые поступления, неналоговые поступления, доходы от операций с капиталом, межбюджетные трансферты.

Одержано 12.10.2017 р.

УДК 338:332.12

Ігнатишин Марія Василівна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Ігнатишин Микола Іванович,
к.т.н., доцент кафедри машинобудування,
природничих дисциплін та інформаційних технологій,
Мукачівський державний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ СУБСУДИВАННЯ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ РЯДІВ ДИНАМІКИ

Економічні реформи, які відбувалися в системі соціального захисту, призвели до глобального перерозподілу національного багатства й доходів населення, а безсистемні соціальні заходи не мали відчутного ефекту та істотно не вплинули на масштаби бідності в Україні. Стаття присвячена актуальній проблемі щодо соціального захисту населення та засвідчує міжгалузевий характер досліджуваної проблеми. Соціальний захист – невід’ємна складова політики держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян. Це той чинник, від ефективності якого залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства. Одним із видів соціальної допомоги є субсидії. Субсидії – це ефективний інструмент для безкоштовної адресної допомоги населенню від держави, який дозволяє спрямувати її тим українським сім’ям, які дійсно потребують допомогу. Метою статті є прогнозування показників субсидування на основі аналізу їх динамічних рядів та чинників впливу на них. З метою прогнозування росту субсидій у Закарпатській області на ЖКП проведено аналіз динаміки призначених субсидій з 2012 по 2016 роки, який здійснено на основі апарату математичної статистики. Наукова новизна полягає в тому, що здійснено порівняння різних за характером та розмірністю динамічних рядів шляхом представлення їх безрозмірними індексами, що дозволило виявити взаємозв’язок та співвідношення між динамікою кількості сімей, що отримали субсидії, сумою субсидій в гривнях, у доларовому еквіваленті та вартістю споживчого кошика. Застосований лінійний тренд дав можливість оцінити темпи зростання досліджуваних показників, а параболічний тренд, – спрогнозувати їх розмір з певним рівнем достовірності у наступні роки. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані при прийнятті управлінських рішень та розробці заходів з метою підвищення якості соціальної допомоги. Дана тематика має перспективу дослідження з напрямку удосконалення фінансового механізму державного управління щодо забезпечення населення соціальними послугами.

Ключові слова: соціальний захист, субсидії, соціальна допомога, лінійний тренд, параболічний тренд, достовірність апроксимації, індекс.

ВСТУП

Сучасний стан і проблеми, які накопичилися у сфері соціального захисту населення України, обумовлюють необхідність перегляду підходів до механізмів державного управління соціальним захистом. Актуальною залишається спрямованість теорії та практики державного управління на реформування складових системи соціального захисту, що потребує наукового обґрунтування та практичного впровадження сучасних методів управління. Державна політика має бути побудована таким чином, щоб

концентрувати зусилля органів державної влади на розв’язання протиріч і усунення невідповідностей між фактичними потребами населення в соціальному захисті і соціальних послугах та реальними можливостями держави в задоволенні конституційних соціальних прав громадян..

Постановка проблеми. Нині перед державою гостро постає питання щодо виконання своїх соціальних зобов’язань перед громадянами. Критична ситуація у соціальній сфері, викликана хронічними невплатами заробітної плати, пенсій, соціальних допомог, породжує у суспільстві зневіру. Тому,

природно, виникає питання про те, що соціальна політика не може бути повноцінною, якщо вона обмежує сфери свого впливу лише соціально вразливими верствами непрацюючої частини населення, у той час, як необхідні для цього умови створюються економічно активною частиною населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні багато праць присвячено дослідженню проблем щодо соціального захисту. У працях видатних вчених розглядаються основні положення соціального захисту населення. Серед них К. Піскун, І. Рудкевич, Л. Стойка, І. Хомич та інші. Вони аналізують політику соціального розвитку, механізм удосконалення соціального забезпечення.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є прогнозування показників субсидування на основі аналізу їх динамічних рядів та факторів впливу на них.

У відповідності зі сформульованою метою дослідження були поставлені такі завдання:

- провести аналіз динаміки призначених субсидій в Закарпатській області;
- виявити тенденції росту кількості сімей та загальних сум субсидій;
- оцінити темпи та характер зростання досліджуваних показників.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальна допомога – це система заходів, що призначені для покращення матеріального стану окремих соціальних прошарків населення шляхом виконання відповідних соціальних програм та забезпечення діяльності мережі відповідних соціальних закладів [1]. Одним із видів соціальної допомоги є субсидії. Субсидії – це ефективний інструмент для безкоштовної адресної допомоги населенню від держави, який дозволяє спрямувати її тим українським сім'ям, які дійсно потребують допомоги [2].

Алгоритм розрахунку здійснюється на основі відповідної формули. В основу формули розрахунку розміру субсидії взято залежність доходу сім'ї на рівні двох прожиткових мінімумів на особу і витрат, які не перевищують 15% сукупного доходу такої родини [4].

$$P_o = \frac{K_d}{K_r} \times P_r \quad \text{де} \quad (1)$$

P_o – частина, яку сім'я повинна оплатити за комунальні послуги; K_d – коефіцієнт доходу сім'ї, або відношення загального доходу сім'ї в перерахунку на одного члена сім'ї до прожиткового мінімуму на момент визначення розміру субсидії; K_r – базовий коефіцієнт доходу, який дорівнює 2-ом прожитковим

мінімумам на 1 людину на місяць, P_r – базова норма оплати за комунальні послуги дорівнює 15%.

Формула розрахунку субсидії: середньомісячний дохід сім'ї ділиться на кількість зареєстрованих у житловому приміщенні осіб і визначається середньомісячний дохід на одну особу. Цей дохід ділиться на прожитковий мінімум (з травня 2017 р. 1624 грн.), ділиться на базовий коефіцієнт 2 і множиться на 15% [9].

За об'єкт дослідження нами взято динаміку кількості родин у Закарпатській області, яким призначено субсидії на житлово-комунальні послуги, та загальні суми субсидій, що наведено в таблиці 1 [6]. З метою прогнозування росту субсидій на ЖКП нами проведено аналіз динаміки з 2012 по 2016 роки, який здійснено шляхом згладжування статистичних даних за прямою та параболою.

Рівняння згладжуваної прямої динамічного ряду має вигляд:

$$\hat{Y}_t = a_0 + a_1 t \quad (2)$$

де a_0 і a_1 – параметри прямої (початковий рівень і приріст щороку), t – час, роки.

Знаходять a_0 та a_1 з розв'язку системи рівнянь

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} n & \sum_{i=1}^n t_i \\ \sum_{i=1}^n t_i & \sum_{i=1}^n t_i^2 \end{pmatrix}^{-1} \times \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^n Y_i \\ \sum_{i=1}^n Y_i \cdot t_i \end{pmatrix} \quad (3)$$

Розв'яжемо систему рівнянь (3) в системі Mathcad 2001 Professional.

Вихідні дані для згладжування динаміки кількості сімей яким було надано субсидії наведено в таблиці 1.

$$n = 5, \quad t = \begin{pmatrix} 2012 \\ 2013 \\ 2014 \\ 2015 \\ 2016 \end{pmatrix}, \quad Y = \begin{pmatrix} 15538 \\ 13450 \\ 12988 \\ 65178 \\ 116330 \end{pmatrix}, \quad (4)$$

Результат:

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -5,097 \times 10^7 \\ 2,533 \times 10^4 \end{pmatrix} \quad (5)$$

Економічний зміст має параметр $a_1 = 25330$, – щорічний приріст кількості сімей яким було надано субсидії.

Вихідні дані для згладжування динаміки загальних сум призначених субсидій:

$$n = 5, \quad t = \begin{pmatrix} 2012 \\ 2013 \\ 2014 \\ 2015 \\ 2016 \end{pmatrix}, \quad Y = \begin{pmatrix} 2803973 \\ 2177723 \\ 2473856 \\ 18909213 \\ 101563840 \end{pmatrix}, \quad (6)$$

Результат:

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -4,312 \times 10^{10} \\ 2,143 \times 10^7 \end{pmatrix} \quad (7)$$

Економічний зміст має параметр $a_1 = 21430000$ грн. – щорічний приріст загальних сум призначених субсидій.

Рівняння загладуваної параболи динамічного

ряду має вигляд

$$\hat{Y}_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2 \quad (8)$$

де a_0 , a_1 і a_2 – параметри параболи, t – час, роки.

Знаходять a_0 , a_1 і a_2 з розв'язку системи рівнянь

Таблиця 1

Надані субсидії населенню з ЖКП Закарпатської області в динаміці за 2012-2016 роки

Міста та райони області	2012 рік		2013 рік		2014 рік		2015 рік		2016 рік	
	Кількість сімей, яким призначено субсидій, одиниць	Загальна сума призначених субсидій, грн.	Кількість сімей, яким призначено субсидій, одиниць	Загальна сума призначених субсидій, грн.	Кількість сімей, яким призначено субсидій, одиниць	Загальна сума призначених субсидій, грн.	Кількість сімей, яким призначено субсидій, одиниць	Загальна сума призначених субсидій, грн.	Кількість сімей, яким призначено субсидій, одиниць	Загальна сума призначених субсидій, грн.
м. Ужгород	960	164952	743	140932	980	158030	5840	1133445	3220	2192592
м. Берегово	355	74154	624	99104	310	82269	1463	386862	3235	2351003
м. Мукачево	1498	277448	1307	202358	894	255112	7487	861324	8721	3937709
м. Хуст	436	140046	241	7421	422	167235	2450	1930146	4835	5747712
м. Чоп	94	17438	69	11797	63	17273	637	103143	1089	716260
Берегівський	418	39658	456	47643	361	42042	1559	179105	6184	6247432
Великобerezнянський	295	9124	272	11631	311	10766	1190	165039	1927	957190
Виноградівський	471	131196	405	116666	523	182292	7079	744411	8998	5170100
Воловецький	612	94220	429	43828	428	41153	2105	269630	4044	2719990
Іршавський	441	88223	444	93301	450	133005	3188	2397613	8396	9461926
Міжгірський	1085	53232	1119	78631	1169	69392	3409	892079	7504	2962428
Мукачівський	1292	321063	1157	304034	953	271210	3302	604477	10948	7640762
Перечинський	373	8434	333	7035	407	21273	2751	722380	3666	1105563
Рахівський	878	33992	839	32537	773	32072	1874	84821	2521	262676
Свалявський	775	255683	1029	324742	916	359706	4759	2712767	10054	13802666
Тячівський	4921	947319	3155	482411	3392	413777	8467	3005839	17592	18268872
Ужгородський	256	65207	243	44637	256	93745	4886	1570565	4042	5334615
Хустський	378	82584	585	129015	380	123504	2732	1145567	9354	12684344
Всього:	15538	2803973	13450	2177723	12988	2473856	65178	18909213	116330	101563840

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \\ a_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} n & \sum_{i=1}^n t_i & \sum_{i=1}^n t_i^2 \\ \sum_{i=1}^n t_i & \sum_{i=1}^n t_i^2 & \sum_{i=1}^n t_i^3 \\ \sum_{i=1}^n t_i^2 & \sum_{i=1}^n t_i^3 & \sum_{i=1}^n t_i^4 \end{pmatrix}^{-1} \times \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^n Y_i \\ \sum_{i=1}^n Y_i \cdot t_i \\ \sum_{i=1}^n Y_i \cdot t_i^2 \end{pmatrix} \quad (9)$$

Розв'яжемо систему рівнянь (3) в системі Mathcad 2001 Professional.

Вихідні дані для згладування динаміки кількості сімей яким було надано субсидій:

$$n = 5, \quad t = \begin{pmatrix} 2012 \\ 2013 \\ 2014 \\ 2015 \\ 2016 \end{pmatrix}, \quad Y = \begin{pmatrix} 15538 \\ 13450 \\ 12988 \\ 65178 \\ 116330 \end{pmatrix}, \quad (10)$$

Результат:

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \\ a_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 4,605 \times 10^{10} \\ -4,576 \times 10^7 \\ 1,137 \times 10^4 \end{pmatrix} \quad (11)$$

Економічний зміст параметра $a_2 = 11370$, – зростання темпів щорічного приросту кількості сімей яким було надано субсидій.

Вихідні дані для згладжування динаміки загальних сум призначених субсидій:

$$n = 5, \quad t = \begin{pmatrix} 2012 \\ 2013 \\ 2014 \\ 2015 \\ 2016 \end{pmatrix}, \quad Y = \begin{pmatrix} 2803973 \\ 2177723 \\ 2473856 \\ 18909213 \\ 101563840 \end{pmatrix}, \quad (12)$$

Результат:

$$\begin{pmatrix} a_0 \\ a_1 \\ a_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 5,289 \times 10^{13} \\ -5,254 \times 10^{10} \\ 1,305 \times 10^7 \end{pmatrix} \quad (13)$$

призначених субсидій.

З 2012 року кількість сімей, яким надано субсидії зростає приблизно в $116330/15538 \approx 7,5$ разів. Якщо тенденція росту кількості сімей, яким надаються субсидії, залишиться незмінною, то через 5-ть років, тобто в 2021 році кількість їх зросте в 6,5 разів,

Економічний зміст параметра $a_2 = 13050000$ – зростання темпів щорічного приросту загальних сум

$$\begin{aligned} \frac{\hat{Y}(2021)}{Y_5} &= \frac{a_0 + a_1 \times 2021 + a_2 \times 2021^2}{Y_5} = \\ &= \frac{4,605 \times 10^{10} - 4,576 \times 10^7 \times 2021 + 1,137 \times 10^4 \times 2021^2}{116330} = 6,501 \end{aligned} \quad (14)$$

а кількість необхідних коштів в

$$\begin{aligned} \frac{\hat{Y}(2021)}{Y_5} &= \frac{a_0 + a_1 \times 2021 + a_2 \times 2021^2}{Y_5} = \\ &= \frac{5,289 \times 10^{13} - 5,254 \times 10^{10} \times 2021 + 1,305 \times 10^7 \times 2021^2}{101563840} = 7,768 \end{aligned} \quad (15)$$

≈ 8 разів.

Прогноз на 5 років має малу достовірність, але лише в тому випадку якщо владою протягом цього терміну будуть прийняті заходи на підвищення рівня доходів працюючих громадян і громадяни зможуть самостійно платити за надані комунальні послуги. Більш достовірним є прогноз на 2018 рік. На кінець 2018 року досліджувані показники можуть зрости до

$$\frac{\hat{Y}(2018)}{Y_5} \approx 2,6 \text{ разів кількість сімей для отримання субсидій} \quad (16)$$

$$\frac{\hat{Y}(2018)}{Y_5} \approx 2,9 \text{ разів кількість необхідних коштів} \quad (17)$$

За показниками таблиці 1 нами побудовано графіки лінійної та параболічної апроксимації, встановлено рівень достовірності лінійної та параболічної апроксимації.

На рис. 1. – рис. 4. зображено графіки та лінії трендів загальних сум призначених субсидій та кількості сімей, яким вони призначені по рокам (січень-листопад поточних років):

– рис. 1. та рис. 2. лінійні тренди, достовірності апроксимацій $R^2 = 0,7655$ та $R^2 = 0,6188$ відповідно;

рис. 3. та рис. 4. параболічні тренди, достовірності апроксимацій $R^2 = 0,9812$ та $R^2 = 0,9402$ відповідно.

Рис. 1. Лінійна апроксимація кількість сімей, що отримали субсидії

Рис. 2. Лінійна апроксимація суми субсидій

Рівень апроксимації параболою вищий за показники відповідних графіків з лінійними трендами. Візуально це проявляється в тому, що статистичні дані розташовані ближче до парабол, ніж до прямих.

За допомогою математичної статистики нами встановлено, що в динаміці досліджуваних даних мають перевагу параболічні тренди. Отже, застосуємо параболу для прогнозування кількості сімей, яким буде призначено субсидії та суми субсидій в наступні два роки, продовживши тренди на 2017 та 2018 роки.

З графіків (рис. 3 та рис. 4) видно, що в Закарпатській області з 2017 до 2018 року матиме місце зростання:

- кількості сімей, яким потрібні субсидії від 150000 до 200000;
- загальних сум потрібних субсидій від 150000000 до 250000000 грн.

По Україні за останні роки спостерігається також зростання реципієнтів.

У 2014 році субсидії отримували 1,2 млн сімей, у 2015 році показник зріс у 4,5 разу – до 5,4 млн сімей, у 2016 році відбулося зростання ще на 42% – до 7,5

млн сімей.

Нещодавнє підвищення тарифів на гарячу і холодну воду, опалення, газ і світло викликає збільшення кількості звернень громадян за компенсацією в опалювальний сезон 2017-2018. Зростання цін на комунальні послуги призведе до зростання значних витрат на субсидії з Держбюджету. У зв'язку з цим процедура надання субсидії у 2018 році буде реформована [9].

Зараз компенсацію від держави отримують 60% населення. Якщо ціна на газ зросте, кількість отримувачів субсидій може збільшитися до 90% [9].

На основі проведених розрахунків нами отримано чотири види індексів, які представлено на рис.5. При побудові графіків ними взято:

- курс долара: 2012 – 7,99 грн/\$, 2013 – 7,99 грн/\$, 2014 – 14,96 грн/\$, 2015 – 23,88 грн/\$, 2016 – 25,60 грн/\$ [8].

- прожитковий мінімум: 2012 – 1134 грн, 2013 – 1176 грн, 2014 – 1176 грн, 2015 – 1330 грн, 2016 – 1544 грн [8].

Рис. 3. Параболічна апроксимація кількість сімей, що отримали субсидії

Рис. 4. Параболічна апроксимація суми субсидій

Базовий рік 2012. В 2012 році прийнято всі індекси рівними 1. Інші значення розраховано наступним чином:

– індекс кількості сімей, - $\frac{13450}{15538} = 0,87$ (2013 рік) і т.д.;

– індекс гривневих виплат, - $\frac{2177723}{2803973} = 0,78$ (2013 рік) і т.д.;

– індекс виплат в доларовому еквіваленті, - $\frac{2177723/7,99}{2803973/7,99} = 0,78$ (2013 рік), $\frac{2473856/7,99}{2803973/14,96} = 0,47$ (2014 рік) і т.д.;

– індекс прожиткового мінімуму, - $\frac{1176}{1134} = 1,04$ (2013 рік) і т.д.

Як видно з діаграм, рис. 5 в 2016 році, порівняно з 2012 роком, зросли всі досліджувані показники:

- виплати субсидій в гривнях в 36,22 рази;
- виплати в доларовому еквіваленті в 11,31 рази;
- кількість сімей, що отримали субсидії в 7,49

разів;

– вартість споживчого кошика в 1,36 рази.

Низьку оцінку урядом споживчого кошика важко прокоментувати з огляду на те, що долар оцінено в $\frac{11,31}{1,36} = 8,3$ рази вище, а приріст виплат субсидій на сім'ю виріс лише на 51%,

$\left(\frac{11,31}{7,49} - 1\right) \times 100\% = 51\%$.

Незважаючи на значні суми фінансових ресурсів, що спрямовуються на фінансування системи соціальної підтримки, рівень соціальних гарантій держави залишається вкрай низьким, а програми соціальної допомоги не вирішують проблем малозабезпечених категорій населення. Проблема лежить не в площині впровадження заходів в соціальній сфері і виділених сумах, а в термінології. Треба назвати речі своїми іменами: виділені кошти – це не субсидування населення, а фінансування ЖКХ з Державного бюджету. Вирішення соціальних проблем повинно переміститися в площину створення робочих

місць з достойною заробітною платою.

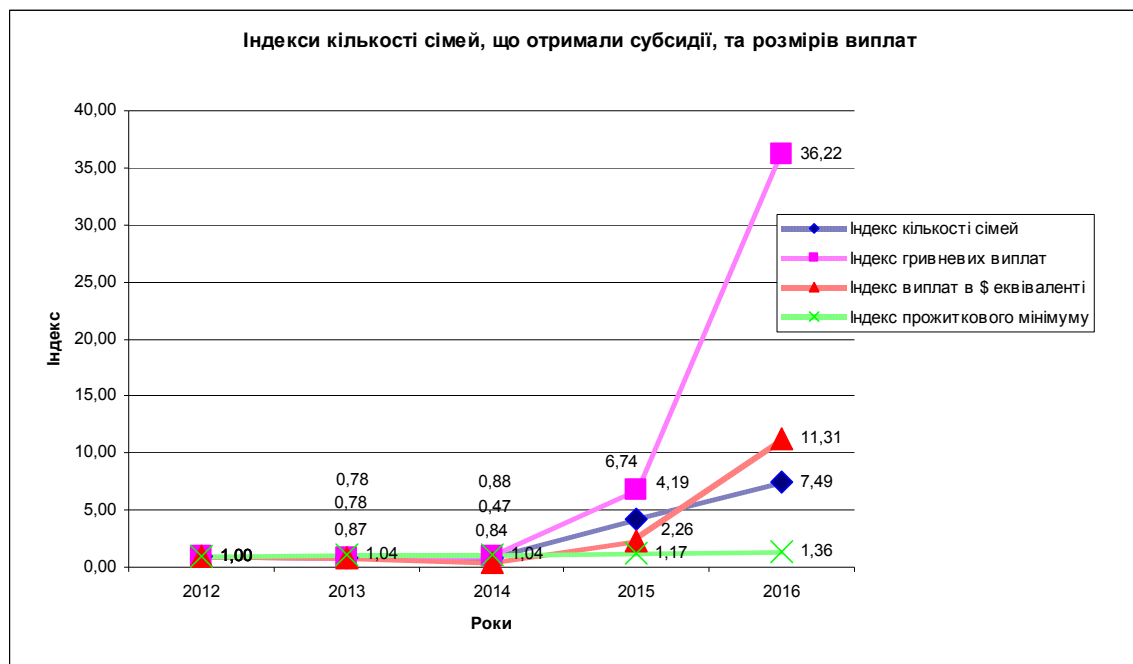

Рис. 5. Індекси кількості сімей, що отримали субсидії, та розмірів виплат

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підсумовуючи наше дослідження, можна констатувати, що в контексті пошуку Україною власного соціального стратегічного курсу основними напрямками забезпечення ефективності системи соціального захисту населення на наш погляд повинні стати:

- підвищення якості соціальної допомоги та здешевлення соціальних послуг;
- створення єдиної інформаційної бази в системі соціального захисту населення;
- рівний доступ для всіх учасників ринку для надання соціальних послуг;
- удосконалення чинного законодавства яке регулює соціальний захист населення;
- кардинальне вирішення соціальних проблем необхідно переміститися в площину створення

робочих місць з достойною заробітною платою.

В цілому, результатом нашого дослідження стало порівняння різних по характеру та розмірностям динамічних рядів шляхом представлення їх безрозмірними індексами, що дозволило виявити взаємозв'язок та співвідношення між динамікою кількості сімей, що отримали субсидії, сумою субсидій в гривнях, у доларовому еквіваленті та вартістю споживчого кошика. Застосований лінійний тренд дав можливість оцінити темпи зростання досліджуваних показників, а параболічний тренд – спрогнозувати їх розмір з певним рівнем достовірності у наступні роки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані при прийнятті управлінських рішень та розробці заходів з метою підвищення якості соціальної допомоги.

Дана тематика має перспективу дослідження з напрямку удосконалення фінансового механізму державного управління щодо забезпечення населення соціальними послугами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Піскун, К. Адресність соціальної допомоги як напрям покращення методики планування витратів соціального призначення [Електронний ресурс] / К. Піскун // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 212-221. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13pkvvsp.pdf>.
2. Рудкевич, І. В. Основні тенденції розвитку системи соціального захисту в Україні на сучасному етапі / І. В. Рудкевич // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 5. – С. 106-108.
3. Стойка, Л. В. Соціальні зобов'язання держави: проблеми і шляхи вирішення / Л. В. Стойка // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 115-118.
4. Хомич, І. Ю. Особливості соціальної допомоги як форми соціального забезпечення населення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_118.pdf.
5. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.
6. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/press/2013/expr_v306.pdf.
7. Закони України «Про Державний бюджет» на 2012-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

8. Прожитковий мінімум у 2012-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minfin.com.ua/taxes/-/!!/obzor/ob3012_52.html.

9. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2017/10/11/630000>.

REFERENCES

1. Piskun, K. (2013). Adresnist' social'noi' dopomogy jak naprjam pokrashhennja metodyky planuvannja vydatkiv social'nogo pryznachennja [Addressing of social assistance as a direction to improve the methodology of planning social expenditures]. Social and economic problems and the state, 1 (8), 212-221. Retrieved from <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13pkvvsp.pdf>.

2. Rudkevych, I. V. (2011). Osnovni tendencii' rozvytku systemy social'nogo zahystu v Ukraini na suchasnomu etapi [Main tendencies of the development of the social protection system in Ukraine at the present stage]. Investments: practice and experience, 5, 106-108.

3. Stojka, L. V. (2010). Social'ni zobov'jazannja derzhavy: problemy i shljahy vyrishennja [Social obligations of the state: problems and ways of solution]. Economy and state, 8, 115-118.

4. Homych, I. Ju. (2013). Osoblyvosti social'noi' dopomogy jak formy social'nogo zabezpechennja naselennja Ukrainy [Features of social assistance as a form of social security of the population of Ukraine]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_118.pdf.

5. Law of Ukraine «Pro derzhavnu social'nu dopomogu malozabezpechenym sim'jam» [On State Social Assistance to Low-income Families]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

6. Statystychnyj bjuletен' [Statistical Bulletin]. Retrieved from http://www.uz.ukrstat.gov.ua/press/2013/expr_v306.pdf.

7. Laws of Ukraine «Pro Derzhavnyj bjudzhet» [On the State Budget]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

8. Prozhytkovyj minimum u 2012-2016 rr. [Cost of living in 2012-2016]. Retrieved from https://minfin.com.ua/taxes/-/obzor/ob3012_52.html.

9. Ekonomichna pravda. Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/news/2017/10/11/630000>.

Игнатишин Мария Васильевна, Игнатишин Николай Иванович. ПРОГНОЗОВАНИЕ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СУБСИДИРОВАНИЯ НА ОСНОВАНИИ АНАЛИЗА РЯДОВ ДИНАМИКИ

Економічні реформи, які відбувалися в системі соціальної захисту, привели до глобального перерозподілу національного багатства та доходів населення, а несистемні соціальні заходи не мали помітного ефекту і суттєво не впливали на масштаби бідності в Україні. Стаття присвячена актуальній проблемі соціальної захисту населення та визначає міжгалузевий характер досліджуваної проблеми. Соціальна захист – неотъемлемая складова політики держави, відповідальною за благополуччя, розвиток та безпеку своїх громадян. Це той фактор, від ефективності якого залежить розвиток будь-якого суспільства. Одним з видів соціальної допомоги є субсидії. Субсидії – це ефективний інструмент допомоги населенню від держави, який дозволяє направити її тем українським сім'ям, які дійсно потребують допомоги. Метою статті є прогнозування показників субсидіювання на основі аналізу їх динамічних рядів та факторів впливу на них. З метою прогнозування зростання субсидій в Закарпатській області на ЖКХ проведено аналіз динаміки призначених субсидій з 2012 по 2016 роки, який здійснено на основі апарату математичної статистики. Наукова новизна полягає в тому, що здійснено порівняння різних за характером та розмірністю динамічних рядів шляхом представлення їх безрозмірними індексами, що дозволило виявити взаємозв'язок та співвідношення між динамікою кількості сімей, які отримали субсидії, сумою субсидій в гривнях, в долларовому еквіваленті та вартістю споживаческої кошика. Застосований лінійний тренд дозволяє оцінити темпи зростання досліджуваних показників, а параболічний тренд – спрогнозувати їх розмір з певним рівнем достовірності в наступні роки. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані при прийнятті управлінських рішень та розробці заходів з метою підвищення якості соціальної допомоги. Данна тематика має перспективу дослідження в напрямку удосконалення фінансового механізму державного управління щодо забезпечення населення соціальними послугами.

Ключевые слова: соціальна захист, субсидії, соціальна допомога, лінійний тренд, параболічний тренд, достовірність апроксимації, індекс.

Ihnatyshyn Mariya V., Ihnatyshyn Mykola I. FORECASTING SUBSIDY INDICATORS BASED ON THE ANALYSIS OF THE SERIES OF DYNAMICS

Economic reforms that took place in the social protection system led to a global redistribution of national wealth and household incomes, and unsystematic social measures had no tangible effect and did not significantly affect the scale of poverty in Ukraine. The article is devoted to the urgent problem of social protection of the population and the interbranch character of the problem being studied. Social protection is an integral part of the policy of the state,

responsible for the welfare, development and security of its citizens. This is the factor, on which effectiveness of the civilizational development of any society depends. One type of social assistance is subsidies. Subsidies are an effective tool for free targeted assistance to the population from the state, it allows sending it to those Ukrainian families which really need help. The purpose of the article is to forecast the indicators of subsidies on the basis of an analysis of their dynamic series and the factors influencing them. In order to forecast the growth of subsidies in the Transcarpathian region, the analysis of the dynamics of the assigned subsidies from 2012 to 2016 has been carried out, which has been carried out on the basis of the apparatus of mathematical statistics. The scientific novelty lies in the comparison of different dynamic series by the nature and dimension of the dynamic series by representing them in dimensionless indices, revealing the relationship between the dynamics of the number of families that received subsidies, the amount of subsidies in hryvnia, the dollar equivalent and the value of the consumer basket. A linear trend has been used to estimate the growth rates of the studied indicators, and the parabolic trend is to predict their size with a certain level of reliability in subsequent years. The practical significance of the results obtained is that they can be used in making managerial decisions and developing measures to improve the quality of social assistance. This subject has a perspective of research on the direction of improving the financial mechanism of public administration to provide the population with social services.

Key words: social protection, subsidies, social assistance, linear trend, parabolic trend, reliability of approximation, index.

Одержано 03.10.2017 р.

УДК 368.021

Клапків Юрій Михайлович,
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Тернопільський національний економічний університет

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

У статті розглядається конфлікт інтересів, що виникає в процесі діяльності страхового посередника. Зазначається, що страховий брокер є генератором конфлікту інтересів, зважаючи на специфіку фінансування його діяльності. Метою статті є аналіз можливих джерел конфлікту інтересів страхових посередників в процесі реалізації страхових послуг, обумовлений специфікою оплати діяльності страхових брокерів та страхових агентів. За результатами дослідження було відзначено, що страховий посередник є інститутом, що згладжує конфлікт інтересів та знаходить консенсус між страховою компанією та клієнтом. Конфлікт інтересів у діяльності страхового брокера в Україні вирішено лише на теоретичному рівні через заборону брокерам отримання аквізичної винагороди. В практиці це лише ускладнює фінансування його діяльності та провокує до використання фінансових схем, серед яких ми виокремлюємо: застосування подвійного посередництва, з метою отримання винагороди від страхової компанії через залежного або кептивного страхового агента, або через укладання договору консультування страховим брокером – страхової компанії. Відзначено, що країни ЄС, з метою мінімізації негативних наслідків реалізації конфлікту інтересів у діяльності страхових брокерів, використовують прозорість та попереднє розкриття конфлікту інтересів стосовно клієнта. Нові правила спрямовані на регулювання діяльності фінансових посередників, оскільки їх відсутність, була однією з головних причин введення в оману клієнтів щодо змісту та ціни страхових послуг або наповнення та вартості страхового захисту відносно потреб клієнта. З'ясовано, що регулювання щодо страхових брокерів у ЄС, переміщує акцент на страховий захист, чесність та порядність по відношенню до клієнта і дотримання власне його найкращого інтересу, а отже, де-факто зобов'язує ставити інтереси клієнта понад власний бізнес інтерес. Подальший розвиток досліджень можливості для страхових агентів представляти інтереси декількох страховиків, дозволив б певною мірою нівелювати конфлікт інтересів у діяльності страхових мультиагентів та запровадити на українському ринку страхових послуг, ще одного страхового посередника.

Ключові слова: страхові брокери, страхові посередники, конфлікт інтересів, аквізиція, кураж.

ВСТУП

Постановка проблеми. Страхове посередництво відіграє важливу економічну і соціальну роль, що не завжди знаходить своє відображення в фаховій літературі. Досить часто роль страхового посередництва зводиться до однієї з найпростіших функцій, тобто функції дистрибуції

страхових послуг.

Надання посередницьких послуг передбачає отримання винагороди за власну працю та залагодження інтересів клієнта і страхової компанії в частині формування оптимальної страхової послуги. Це потребує балансу між вартістю послуги та страховим покриттям. Як зазначає Д. Разшивалов на українському страховому ринку точиться гостра